

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kehyskuntien ja koko Uudenmaan kuntien tukemisesta koronavirusepidemian aikana

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pihla Keto-Huovisen /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 416/2020 vp:

Miten hallitus tulee ottamaan huomioon tulevissa rahoituspäätöksissään koronavirusepidemian aiheuttamat mittavat taloudelliset ongelmat kehyskuntien ja koko Uudenmaan osalta ja

ovatko tulevat tukitoimet samalla tavoin kuin verotulomenetysten kompensatio takaisin perittäviä tulevina vuosina?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Koronaviruspandemian ja sitä seuranneiden laajojen rajoitustoimien vaikutukset kansantalouteen, julkiseen talouteen ja kuntatalouteen ovat merkittävät. Valtiovarainministeriön kansantalousosaston huhtikuussa 2020 tekemän ennusteen mukaan kansantalous supistuu kuluvaan vuoden aikana 5,5 prosenttia.

Koronakriisi vaikuttaa kuntien talouteen etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvun, mukaan lukien tarvittavien suojavälineiden ja varautumisen kustannukset, sekä vero-, maksu- ja myyntitulojen vähenemisen kautta. Kevään 2020 kuntatalousohjelmassa koronakriisin yhteisvaikutus kuntatalouteen arvioitiin olevan noin 1,6–2,0 miljardia euroa kuntataloutta heikentävä ja tästä suuri osa aiheutuu verotulojen pienenemisestä. Arviota on tässä vaiheessa syytä pitää suuntaa antavana, ottaen huomioon vaikeus erottaa koronaviruspandemian vaikutuksia muusta talouskehityksestä ja tilanteeseen liittyvä tavanomaista suurempi epävarmuus. Lisäksi poikkeustilanteen kestolla ja laajuudella on olennainen vaikutus kuntien tuloihin ja menoihin. Epävarmuudesta ja vaikutusten täsmentymättömyydestä huolimatta hallitus on ryhtynyt nopeasti toimenpiteisiin, jotta kuntien edellytykset huolehtia kansalaisten peruspalveluista eivät vaarantuisi. Lisäksi hallitus seuraa koronakriisin vaikutuksia kuntatalouteen ja vaikutusarvioiden täsmentyessä kuntien tukitoimenpiteiden kokonaisuutta on tarpeen arvioida uudelleen.

Hallitus linjasi kevään 2020 kehysriihen yhteydessä laajasta toimenpidekokonaisuudesta, jolla helpotetaan koronapandemiasta ja siihen liittyvistä rajoitustoimista johtuvia kuntien talouden haasteita. Kuntataloutta koskevat tukitoimet päätettiin vaiheistaa siten, että osa toimenpiteistä toteutetaan vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa, joka annettiin eduskunnalle kesäkuun

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 416/2020 vp

alussa. Lisätalousarvioesitys sisältää mittavan, noin 1,4 miljardin euron kuntatalouden tukipaketin sekä useita muita kuntiin kohdistuvia toimenpiteitä, kuten 100 miljoonan euron lisäyksen joukkoliikenteen tukemiseen lipputulosten menetysten johdosta.

Kunnat ovat erilaisia ja koronaviruksen aiheuttama kriisi vaikuttaa erityyppisiin kuntiin eri tavoin. Tämän takia tukikokonaisuus muodostuu useista toisiaan täydentävistä toimenpiteistä. Näin pyritään turvaamaan peruspalvelujen järjestämisen edellytykset kaikissa kunnissa sekä huolehtimaan siitä, että tuki kohdistuu mahdollisimman hyvin niihin kuntiin ja tehtäviin, joihin korona-kriisi vaikuttaa voimakkaimmin. Sairaanhoidopiireille kohdistettavalla suoralla valtionavustuksella kompensoidaan koronapandemiasta aiheutuneita kustannuksia ja sairaanhoidopiirien mahdollisia alijäämiä. Kuntien yhteisöverosuuden määräaikaisella korottamisella kompensoidaan puolestaan kuntien yhteisöveromenetyksiä. Kuntien peruspalvelujen valtionosuuden määräaikaisella 720 miljoonan euron lisäyksellä korvataan kunnille koronapandemiasta aiheutuneita kustannuksia sekä kunnallisverotuoton pienenemistä. Lisäksi valtionosuuden korotuksella tuetaan kuntia kaikkein heikoimmassa asemassa olevien henkilöiden eli lasten, nuorten ja ikäihmisten riittävien palvelujen turvaamisessa. Peruspalvelujen valtionosuuden harkinnanvaraisen korotuksen lisäyksellä voidaan puolestaan tukea niitä kuntia, jotka ovat poikkeuksellisten tai tilapäisten taloudellisten vaikeuksien vuoksi lisätuen tarpeessa.

Peruspalvelujen valtionosuuden määräaikainen korotus kohdistetaan kuntiin osin asukasluvun ja osin kunnallisveron tilittämisen sovellettavien jako-osuuksien mukaisissa suhteissa. Ehdotettujen valtionosuuden lisäysten vaikutukset eri kuntiin vaihtelevat sen mukaan, mikä on kunnan asukasmäärä ja verovuoden 2020 verontilityksissä sovellettava kunnallisveron jako-osuus sekä verotulojen ja valtionosuuksien osuus kunnan tuloista. Euromääräisesti tarkasteltuna merkittävä osa lisäyksistä kohdentuisi erityisesti suurimmille kaupungeille ja noin kolmannes valtionosuuden lisäyksistä kohdentuisi Uudenmaan kunnille. Asukasta kohden tarkasteltuna kaikki kunnat kuitenkin saisivat merkittävän valtionosuuden lisäyksen. Valtionosuuden korotus on vuodelle 2020 kohdistuvaa määräaikaista tukea, eikä sitä peritä kunnilta takaisin tulevana vuosina.

Hallitus sopi kevään 2020 kehysriihessä, että se arvioi elokuun 2020 budjettiriihessä koronakriisin vaikutuksia kuntiin ja sitoutuu vaikutusarvioiden tarkentuessa täydentämään tarvittaessa kunnille suunnattua tukitoimenpiteiden kokonaisuutta.

Helsingissä 9.6.2020

Kuntaministeri Sirpa Paatero